

Het tragische verhaal

Iain Uiterwijk Winkel en Gauke Dam bij een gebleste, met verf bespoten, zieke jonge iep.

zo'n broedboom vinden, moet die binnen drie dagen worden gekapt en het hout mag niet worden bewaard voor de kachel.

Gauke Dam herinnert zich mensen die huilend toekeken hoe hun 150 jaar oude iep met een stamdoorsnede van 1.20 meter werd gekapt. Maar om een epidemie te voorkomen, moet het probleem bij de bron worden aangepakt. En omdat zieke iepen via de wortels hun burens kunnen besmetten, worden naastgelegen iepen ook geregeld preventief omgelegd.

'OP EEN ERF HOREN BOMEN'

Controleur Iain Uiterwijk Winkel parkeert zijn auto bij een boerderij aan de Tramwei bij Joure. Op de bast van jonge zieke veldiepen spuit hij fluorescerende verf, zodat de ruimploeg met de kettingzaag straks weet om welke bomen het gaat. 'Blessen' heet dat aanbrengen van een merk.

Het is niet anders, zegt de 81-jarige eigenaar Jan Rijpkema die de soortenrijke singel rondom zijn boerderij vijftig jaar geleden eigenhandig plantte. „Toen we hier destijds kwamen, was alles nog kaal. Maar op een erf horen bomen.”

Op een erf horen iepen. De wind ruist door de bladerkronen als Rijpkema vertelt over herfststormen. „Als ik de wind 's nachts hoorde loeien en het vee weer binnen had staan, kon ik daar vroeger echt van genieten.”

Maar voor de zieke bomen is er geen redden meer aan. Rijpkema blijft er blijmoedig onder. Gelukkig plantte hij in zijn jonge jaren royaal aan.

En nu? Nu is de iep een ondergewaardeerde boom, merkt Gauke Dam. Een vergeten boom ook. Nadat de kevers in de vorige eeuw huishielden, is de ooit zo Nederlandse iep uit ons collectieve geheugen verdwenen.

Gauke Dam zou met de Iepenwacht graag veel meer exemplaren in Friesland willen planten, maar als hij voor de finan-

van een oer-Hollandse vergeten boom

ciering daarvan bij de provincie aanklopt, krijgt hij telkens nul op het rekest.

GEEN GELD VOOR IEPEN

In de nationale bossenstrategie, waarin het Rijk en de provincies afspraken maakten over de toekomst van het Nederlandse bos, is blijkbaar geen plaats voor de iep. Het blijft bij „praten, praten, praten”, merkt Dam. Al jaren en jaren.

De iep wordt vergeten. Soms, als Iain Uiterwijk Winkel er eentje komt controleren, zeggen mensen verbaasd: „Heb ik een iep dan?”

Gauke Dam wijst in het Jouster arboretum – met 41 soorten de grootste iepen-tuin van Europa – naar spechtengaatjes in de *ulmus hollandica belgica*. Op iepen is het voor spechten heerlijk tafelen. Er leven meer dan honderd insectensoorten en mijten op en onder de bast.

Iepen staan bovendien op het schilderij *Jagers in de sneeuw* van Pieter Breugel. Ze staan op een dijschilderij van Meindert Hobbema uit 1663 en ze leveren prachtig getekend sterk hout. Er werden bijvoorbeeld kielen voor boten van gemaakt en het oudste iepenhouten voorwerp ooit gevonden in Nederland was een boog uit de periode van 6450-4900 voor Christus. Maar de boom zelf? Die zijn we vergeten. En dat, zegt Gauke Dam, „ja dat docht my sear”.

Meer informatie over de iep en iepziekten is te vinden bij de Stichting Iepenwacht Fryslân.

Hulp gevraagd

Vanaf 19 juni zijn de vijf inspecteurs van de Stichting Iepenwacht Fryslân weer begonnen met het opsporen van zieke iepen. Tijdens de inspectie, die tot 1 oktober duurt, vragen ze hulp van bewoners in Friesland en de Noord-oostpolder. Als iemand een zieke iep bezit of er eentje weet te staan, kan hij of zij dat melden.